

Centre on Strategies for Public and Civil Entrepreneurs

Overheid en Maatschappelijk Leiderschap: Tango of Concurrentie?

Lezing voor Avans Hogeschool Den Bosch 15 mei 2017

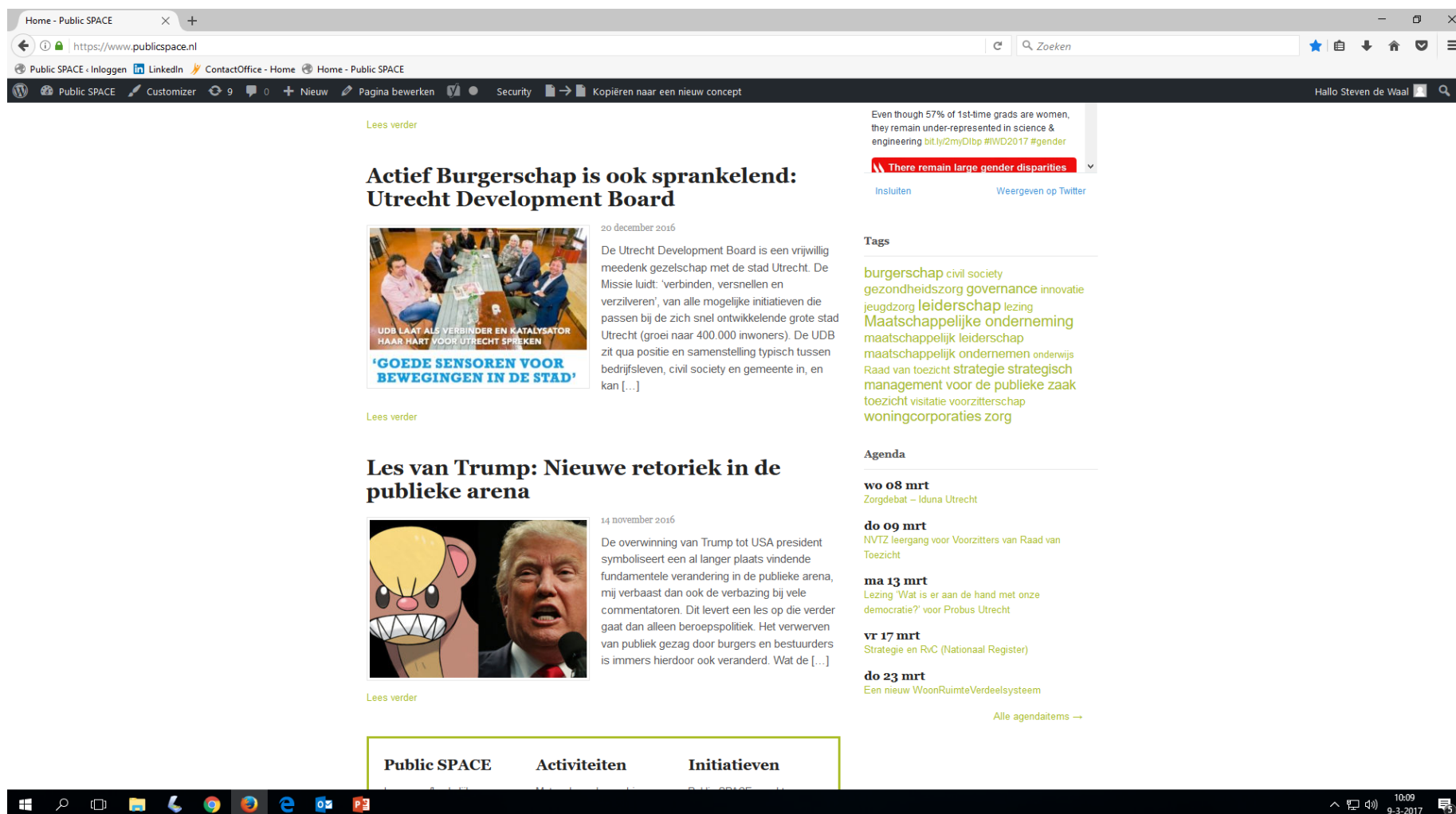
Dr. Steven P.M de Waal

@stevendewaal

www.publicspace.nl

Actieve Website met Agenda, Tweets, Blogs en Archief: www.publicspace.nl

The screenshot shows a web browser window displaying the Public SPACE website. The browser's address bar shows the URL <https://www.publicspace.nl>. The website's navigation bar includes links for 'Public SPACE', 'Customizer', and 'Nieuw'. The main content area features two articles:

- Actief Burgerschap is ook sprankelend: Utrecht Development Board** (20 december 2016). The article discusses the Utrecht Development Board as a voluntary citizen-led organization. An image shows a group of people in a meeting with the caption: "UDB LAAT ALS VERBINDER EN KATALYSATOR HAAR HART VOOR UTRECHT SPREKEN 'GOEDE SENSOREN VOOR BEWEGINGEN IN DE STAD'".
- Les van Trump: Nieuwe retoriek in de publieke arena** (14 november 2016). The article discusses the political implications of Donald Trump's election. An image shows a cartoon character with a large yellow head and a wide, toothy grin next to a photo of Donald Trump speaking at a podium.

On the right side of the page, there is a 'Tags' section with various categories like 'burgerschap', 'civil society', and 'gezondheidszorg'. Below that is an 'Agenda' section listing events for March:

- wo 08 mrt**: Zorgdebat – Iduna Utrecht
- do 09 mrt**: NVTZ leergang voor Voorzitters van Raad van Toezicht
- ma 13 mrt**: Lezing 'Wat is er aan de hand met onze democratie?' voor Probus Utrecht
- vr 17 mrt**: Strategie en RvC (Nationaal Register)
- do 23 mrt**: Een nieuw WoonRuimteVerdeelsysteem

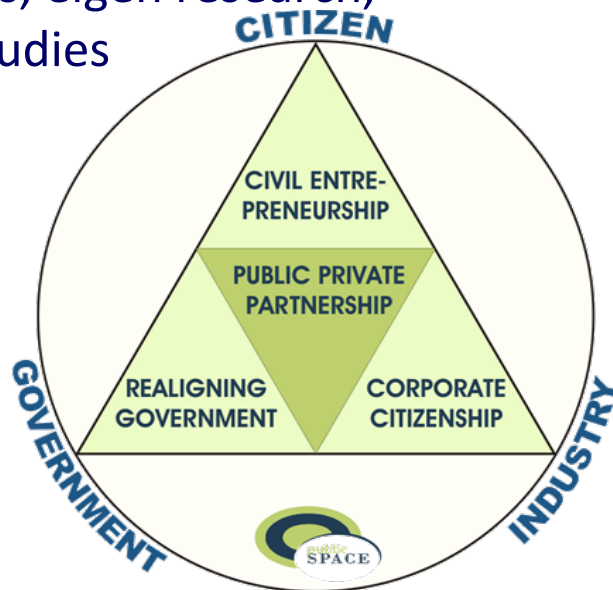
At the bottom of the page, there is a navigation bar with the following items: 'Public SPACE', 'Activiteiten', and 'Initiatieven'. The Windows taskbar at the very bottom shows the date as 9-3-2017 and the time as 10:09.

DenkNetwerk met Missie: “*Creating Winning Strategies for the Common Good*”

SPACE: Centre on Strategies for Public And Civil Entrepreneurs

Hoofdthema: Bevorderen Actief
Burgerschap en (Maatschappelijk)
Ondernemerschap

Middelen: Actieve website, social media,
debatbijdragen, lezingen, congressen,
boeken/publicaties, eigen research,
eigen debatten, studies

**Opgericht 2001. Zelfstandige stichting
sinds 2004**

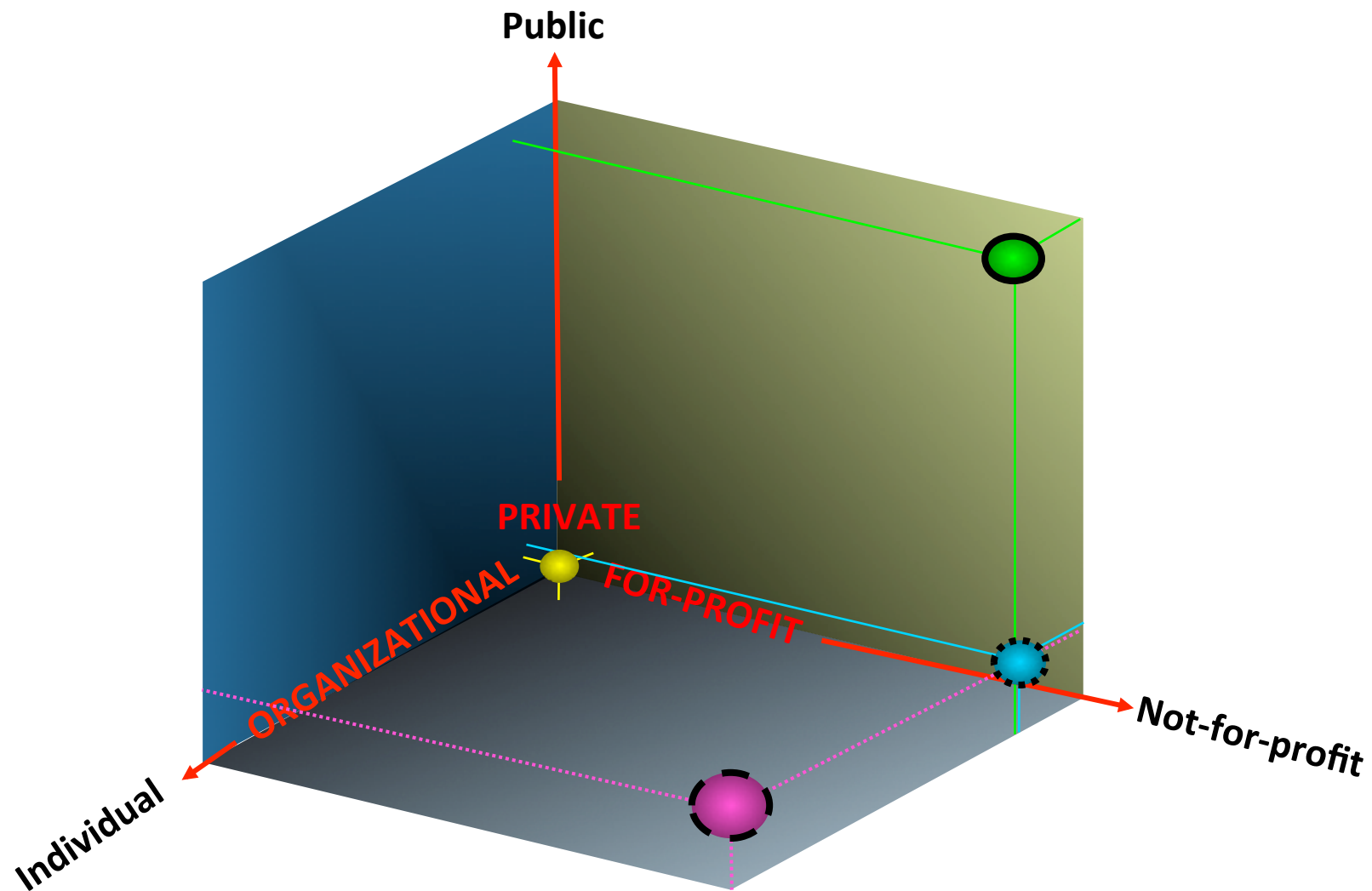
Geen externe financiers of
opdrachtgevers; geen
compromisteksten: **Onafhankelijk**

Geen rationale pretentie:
Missiegedreven

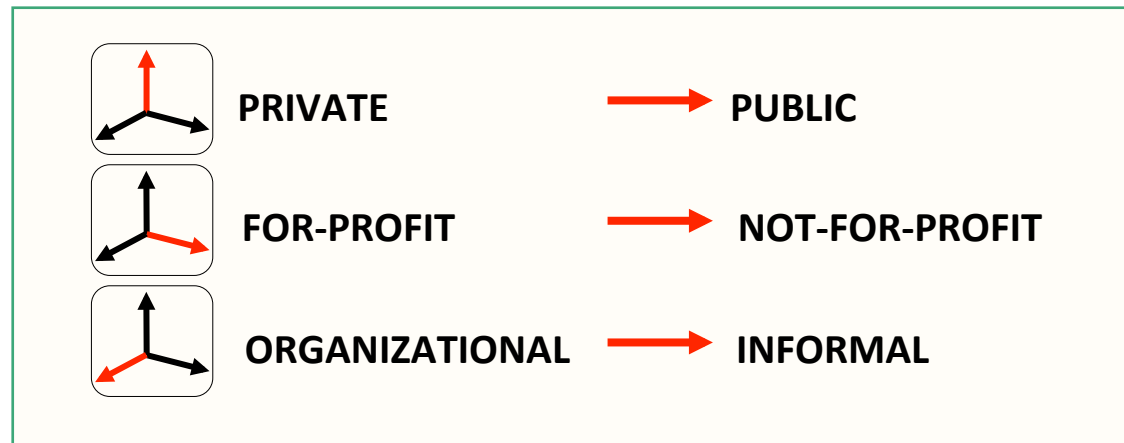
Niet winst- of subsidiegericht: **Non-Profit**

Per casus/issue op zoek naar beste
expertise en meningen: **DenkNetwerk**,
geen DenkTank

The three axes in the typology of governance

Matching leadership types to governance contexts

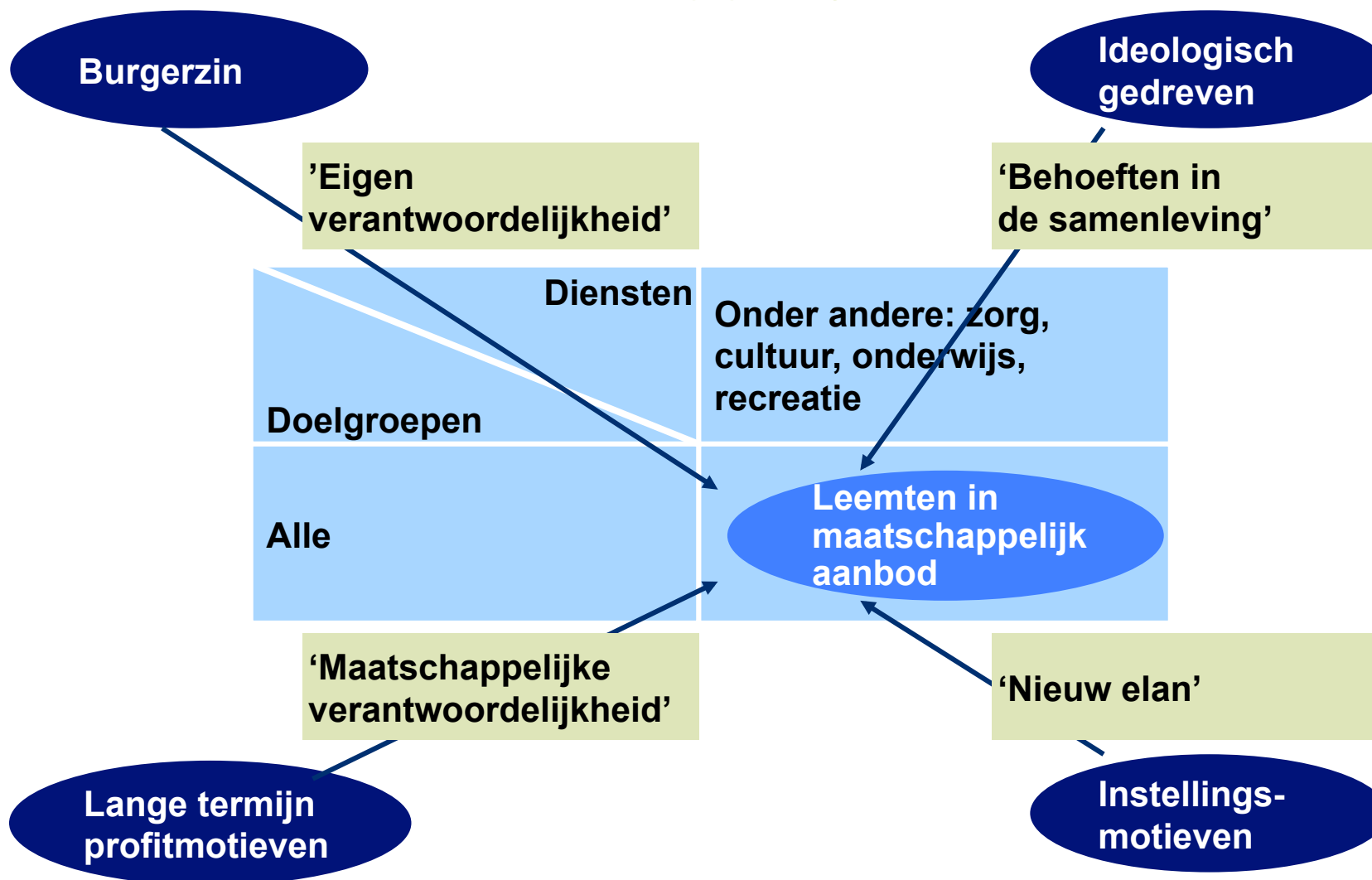
 Public Official
public | organizational | not-for-profit

 Active Citizen
private | informal | not-for-profit

 Director Profit Organization
private | organizational | for-profit

 Director Non-Profit Organization
private | organizational | not-for-profit

De drives achter maatschappelijk ondernemerschap

Cruciaal nieuw frame onder mijn definitie van maatschappelijk leiders

Maatschappelijk leiders zijn *prominente burgers* die zich openlijk en indringend met de publieke zaak bemoeien

Ze zijn ten dele daarmee **concurrent van politieke leiders in de publieke ruimte/arena**. Staat haaks op retoriek van ‘gewone burger’, ‘zelfredzame burger’ of ‘man/vrouw in de straat/wijk’

Ze doen dit op vrijwillige, min of meer altruïstische basis, maar ze zijn **geen ‘vrijwilliger’ in klassieke zin**

Maatschappelijk leiders kunnen dus goed worden aangetroffen in board rooms, profit en non-profit, vanuit goed burgerschap (**Burgerschap in de Boardroom**). Staat haaks op cultuur en professionalisering van management afgelopen decennia*, maar ook op elitekritiek rechts-extremisme

*Zie SPM de Waal in S&D oktober 2013, De publieke sector verdient goed management;
www.publicspace.nl/publicaties/essays

Klassiek Civil Society: Arie Schagen

- Ex CPN
- Begonnen als actievoerder namens de wijk, rond schoonmaak en publieke hygiëne, later via BOM ReVa* in veel meer: opknappbeurt, tennisterrein, zwembad, parkeren
- Door Hendriks/Tops in *'Het sloeg in als een BOM!'* (2002), beschreven als 'alledaagse doener'
- Ook wel 'wijkburgemeester' genoemd; in begin veel politieke weerstand

* Buurt Ontwikkelings Maatschappij Regentesse Valkenbosch (wijk in Den Haag)

Actief Burgerschap: Yolanda Eijgenstein: Pionier Iederwijs

Geinspireerd door eigen ervaringen met kinderen en management coaching

Karakter centraal in leerconcept

Institutionele en publieke weerstand, later acceptatie

Gedreven, gewend aan marktomgeving en daardoor ongeduldig. Award voor marketeer van het jaar

Wim van der Meeren: bestuurder maatschappelijke onderneming*: Ziekenhuis

- Destijds: Elisabeth Ziekenhuis Tilburg, nu CZ Zorgverzekeringen
- Inspiratie: waardengedreven ondernemen, noodzakelijke innovaties en relevantie instituten
- Innovaties: Het 'liefste' ziekenhuis van Nederland maken. Later: inkoop borstkankerzorg & vooraf inzicht in tarieven zorg

*Geïntroduceerd in 'Nieuwe strategieën voor het publieke domein'

SPM de Waal (2000)

Camille Oostwegel: Hotelondernemer bracht Limburgs trots door herstel ruïnes

Succesvol hotelondernemer, van oorsprong uit Limburg, teruggekeerd: Chateauhôtels Oostwegel

Door herstel ruïnes, geven van duurzame commerciële bestemming landschap en regio sterk verbeterd

Shared Value en Public Value driven

Bekende negatieve kenmerken van civil society (soms)

- **Zoeken naar Ons Soort Mensen. Discriminerend**
- **Nadelen Informeel Leiderschap:**
 - Te persoonsgebonden en -afhankelijk
 - Niet zakelijk
 - Omkoopbaar of Vriendendiensten
 - Te dominant
 - Vervanging niet goed mogelijk
- **Continuïteit niet voorzien, laat staan gegarandeerd**
- **Uit de Commons literatuur (Elinor Ostrom): Strengere governance onderling juist nodig ter vermindering van freeriders**

Nederlandse Civil Society is niet meer zoals 100 jaar geleden

- gewend aan dominante en opdringerige overheid (oa strenge governance onderling afgeleerd)
- gewend aan publieke nood- en achtervang, inclusief zorg voor kwetsbaren en minder mondigen
- gewend aan protestorganisatie (pressiegroep) en donaties/giften, niet aan zelforganisatie of coproductie

Kwesties bij bevordering burgerinitiatief vanuit NL overheid

- **Erken belang maatschappelijke pioniers, ook uit boardrooms**
- **Zie burgers niet als 'volk' of 'massa', maar als mede-leider in publieke domein**
- **Maak onderscheid in institutioneel niveau, organisatiekwesties en oordeel over personen/maatschappelijk leiders**
- **Faciliteer kleinschaligheid, nieuw initiatief en nieuwe coöperaties; ga van controle en beheersingsplanning naar stimuleren, faciliteren, openbreken, aanmoedigen: publieke ruimte wordt ongewisser**
- **Formeel heeft NL grote historie in 'big society', maar wet remmende voorsprong. Grootste weerstand zit vaak bij**
 - **onzekere of zichzelf 'machtig' voelende politici**
 - **bureaucratie/lobby: bescherming en regels**
 - **gevestigd middenveld**

Toestaan en toelaten burgerinitiatief is een machtsgevecht!